

การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช¹

**Sustainable Tourism Management in Wat Phar Mahathat Woramahavihen
Nakhon Si Thammarat Province**

กัลยารัตน์ สิริรัตน์*

Kanyarat Sirirat

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 2 ประการ คือเพื่อสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารจังหวัดนครศรีธรรมราช และเพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารจังหวัดนครศรีธรรมราช

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาที่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารจำนวน 200 คน และเจ้าหน้าที่ดูแลด้านการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการร้านค้าภายในวัดพระธาตุและประชาชนชาวจังหวัดนครศรีธรรมราชจำนวน 200 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้คือ แบบสำรวจทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวและแบบสอบถามด้านการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร วิธีการ และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยสรุปได้ดังต่อไปนี้

ทรัพยากรการท่องเที่ยวในวัดพระธาตุวรมหาวิหารจังหวัดนครศรีธรรมราช นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยทรัพยากรด้านวัฒนธรรมและปัจจัยด้านศาสนา มากที่สุด วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารเป็นโบราณสถานที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ มีอนุสาวรีย์ที่บอกเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ความเป็นมา มีพิพิธภัณฑสถานที่มีความหมายชัดเจน ปัจจัยทรัพยากรด้านประเพณีและกิจกรรมด้านศาสนา มากที่สุด มีพระเจดีย์ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ มีโบสถ์ วิหาร สิ่งปลูกสร้างถาวรที่สำคัญ และมีกำแพงล้อมรอบกลุ่มองค์เจดีย์ที่ชัดเจน ปัจจัยทรัพยากรด้านบริการนักท่องเที่ยวปานกลาง ความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารจังหวัดนครศรีธรรมราช ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการด้านการบูรณะ ปรับปรุงปานกลาง การจัดการกระจายได้สู່ท้องถิ่นปานกลาง การจัดการด้านกิจกรรมปานกลาง และการจัดการด้านการนำชมน้อย และการจัดการโดยชุมชนปานกลาง

คำสำคัญ:การจัดการการท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, การท่องเที่ยวในวัด, ทรัพยากรการท่องเที่ยวในวัด, การพัฒนาอย่างยั่งยืน

¹บทความนี้เป็นการนำเสนอข้อมูลจากงานวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนจาก สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

*อาจารย์ประจำสาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษาเพื่อการท่องเที่ยว คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Abstract

There were two main objectives of this research. The first objective was to study the tourism resource audit in Wat Phar MahathatWoramahavihenNakhon Si Thammarat Province. The second objective was to study an opinion of sustainable tourism management in Wat Phar MahathatWoramahavihenNakhon Si Thammarat.

The sampling consists of 200 tourists, 200 tourism official, and shop business owner in Wat Phar MahathatWoramahavihen and people were used as the tools to collect the data and to analyze percentage and standard deviations.

The research results showed that:

The Cultural and Buddhism religious was the best. The factors were in heritage site, story of monuments, and museum. The Traditional and Buddhism religious was the best by especially authentic shape of Pagoda, important Vihern and Pagoda's wall. The service of tourist was medium level. The opinion of sustainable tourism management were medium level as repair process for heritage site, generate incomes to community, tourist activities, and community base on. The presentation as tour guide was low level.

Keywords:Tourism management, Sustainable tourism, Tourism in temple, Tourism resources in temple, Sustainable development

1. บทนำ

ปัจจุบันการท่องเที่ยวเป็นธุรกิจที่ทำรายได้ให้แก่ประเทศเป็นอันมาก ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของประเทศไทยสามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ ทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น อันได้แก่วัฒนธรรม หากจะกล่าวถึงสถานที่ซึ่งเป็นศูนย์กลางของชุมชนในสังคมไทยมาตั้งแต่อดีตจนปัจจุบันคงกล่าวได้ว่าวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน เพราะชุมชนได้รับอิทธิพลของพุทธศาสนาเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดวิถีชีวิตของคนไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัดเป็นแหล่งรวบรวมงานทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ และความรู้มากมายหลายสาขา ปัจจุบันวัดมีบทบาทเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม คือเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทศาสนสถาน เพราะภายในวัดประกอบไปด้วย ศิลปวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นอารยธรรมและความเจริญของอดีตในท้องถิ่นต่าง ๆ ทั้งยังเป็นแหล่งรวบรวมศิลปความรู้ที่สามารถศึกษาย้อนกลับไปในอดีตได้ การเชื่อมโยงความเป็นมาของวัฒนธรรมกับชุมชน และการตั้งถิ่นฐานของชุมชน (รลิกา อังกูร.2544)

วัดเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญเพราะมีพุทธศิลป์เป็นแหล่งดูใจและเป็นทัศนูปกรณ์ในการสอนธรรมะอย่างยอดเยี่ยม เมื่อมีการศึกษาความหมายของพุทธศิลป์ให้ลึกซึ้งแล้วจะเห็นว่า ล้วนเป็นเรื่องของธรรมะทั้งสิ้น การอนุรักษ์พุทธศิลป์ให้คงไว้ นั้นมีคุณค่าทางการดำรงพระพุทธศาสนา และเป็นการเผยแพร่พุทธศาสนาอีกด้วย (สุภาพร วรพล.2546) ฉะนั้นวัดจึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ทรงคุณค่าเพราะเป็นแหล่งรวมของวัฒนธรรมซึ่งเป็นทั้งรูปธรรม และนามธรรม เพียงแต่การถ่ายทอดอาจแตกต่างกันออกไป การมองว่าวัดเป็นเพียงสถานที่ถ้ำรูปอาจปรากฏกริยาไม่เหมาะสม ทั้งนี้วัดควรมีบทบาทมากกว่าสืบต่อพระพุทธศาสนา จังหวัดและ

ประเทศชาติโดยรวมจากที่กล่าวมาวัดยังเป็นแหล่งเรียนรู้ ให้ความสงบทางจิตใจแก่ผู้มาเยือนทำให้พุทธศาสนิกชนเข้าใจศาสนามากยิ่งขึ้น (กนกวรรณ ตุงศรีแก้ว.2542)

การบริหารจัดการด้านแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา และมรดกวัฒนธรรมเป็นเรื่องที่มีหลักประสมประสานกันหลายรูปแบบ รวมทั้งการบริหารจัดการ การจัดการรักษาสถานสถานที่ซึ่งเป็นมรดก การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อุทยานกรรมด้านขนส่ง โบราณคดี พิพิธภัณฑ์ศิลปะที่มองเห็นสัมผัสได้ และผลผลิตต่าง ๆ ทางวัฒนธรรม การจัดการท่องเที่ยวในวัดยังมีข้อจำกัดอยู่มากพอสมควร ทั้งด้านกายภาพ ด้านนโยบาย ด้านการพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยว และสภาพแวดล้อม ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวในวัดพระธาตุวรมหาวิหารจังหวัดนครศรีธรรมราช อันเนื่องมาจากมีมติคณะรัฐมนตรีกวัดพระธาตุวรมหาวิหารเป็นมรดกโลก จึงหาแนวทางในการวางแผนจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารอย่างเหมาะสม มีความสอดคล้องกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของสังคม และสภาพแวดล้อมที่เป็นจริงของยุคสมัยในปัจจุบัน เพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพราะเป็นวัดที่เป็นพระอารามหลวงชั้นเอก และเป็นศูนย์กลางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในภาคใต้ของประเทศไทย การจัดการด้านแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา และเพื่อก้าวเข้าสู่การเป็นมรดกโลกในอนาคตจึงควรมีหลักการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอย่างเป็นระบบรวมทั้งการจัดการอนุรักษ์ และรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุภายในบริเวณวัดพระมหาธาตุ

รวมหาวิหารเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงทำการสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เพื่อให้สอดคล้องกับการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับสังคม และสภาพแวดล้อมที่ยั่งยืนต่อไป

2. ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารจังหวัดนครศรีธรรมราช

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรคือ

3.1.1 ผู้ที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยววัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารจังหวัดนครศรีธรรมราช

3.1.2 ผู้ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

3.2 กลุ่มตัวอย่าง

3.2.1 คือนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาที่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารจำนวน 200 คน

3.2.2 พระภิกษุ สามเณร เจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ดูแลด้านการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการร้านค้าภายในวัดพระธาตุ และประชาชนชาวจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 200 คน โดยใช้วิธี

การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience sampling) เป็นจำนวนทั้งสิ้น 400 ตัวอย่าง

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในการทำวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือ 2 แบบ

2.3.1 แบบสำรวจทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาที่

วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ประกอบด้วย 2 ตอน ประกอบด้วย คำถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และคำถามในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับรายการทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า ซึ่งประเด็นคำถามประกอบด้วยด้านวัฒนธรรม ด้านศาสนา ด้านประเพณีและกิจกรรมทางศาสนา และด้านการบริการนักท่องเที่ยว

2.3.2 แบบสอบถามด้านการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ประกอบด้วย 2 ตอนเป็นแบบสอบถามสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพระภิกษุ สามเณร เจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ดูแลด้านการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการร้านค้าภายในวัดพระธาตุ ประกอบด้วย 2 ตอนประกอบด้วย คำถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และเป็นประเด็นคำถามในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า ซึ่งประเด็นคำถามประกอบด้วยด้านการบูรณะ ปรับปรุง การกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น กิจกรรมการนำชม และการจัดการโดยชุมชน

2.4 การจัดกระทำข้อมูล เมื่อเก็บรวบรวมแบบสอบถามเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้รับโดยมีขั้นตอนดังนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎี จากเอกสาร ตำรา บทความและอินเทอร์เน็ต เมื่อได้ข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าแล้วผู้วิจัยใช้แบบสอบถามทั้ง 2 ชุดในการสอบถามตามกลุ่มตัวอย่าง เมื่อได้แบบสอบถามแล้วจึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง กำหนดการดำเนินงานตามแผนการที่วางไว้ เมื่อนำแบบสอบถามไปถามกลุ่มตัวอย่าง และได้ข้อมูลมา จากนั้นจึงตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและจัดระบบข้อมูลก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลครบถ้วนแล้วได้จัดกระทำข้อมูล และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS ซึ่งเป็น

โปรแกรมสำเร็จรูปช่วยในการประมวลผล จากนั้น
ผู้วิจัยจึงเขียนสรุปผลข้อมูลที่ได้รับ

4. ผลการวิจัย

4.1 นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่วัด
พระธาตุรวมหาวิหารมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย
ทรัพยากรด้านวัฒนธรรมและปัจจัยทรัพยากรศาสนา
มากที่สุดนักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่า ด้านทรัพยากร
ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมวัดพระธาตุรวมหาวิหาร
เป็นโบราณสถานที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ความ
เป็นมรดก 86.5 และมีพิพิธภัณฑ์ที่สื่อความหมาย
ชัดเจนร้อยละ 85.5 ความคิดเห็นด้านทรัพยากร
ท่องเที่ยวทางศาสนา วัดพระธาตุรวมหาวิหารมีพระ
เจดีย์ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะร้อยละ 86.0 มีโบสถ์
วิหาร สิ่งปลูกสร้างถาวรที่สำคัญร้อยละ 85.0 และมี
กำแพงล้อมรอบกลุ่มองค์เจดีย์ที่ชัดเจนร้อยละ 83.5

4.2 นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่วัด
พระธาตุรวมหาวิหารจังหวัดนครศรีธรรมราชมี
ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยทรัพยากรด้านประเพณีและ
กิจกรรมด้านศาสนามากที่สุด นักท่องเที่ยวมีความ
คิดเห็นด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านประเพณีและ
กิจกรรมทางศาสนา วัดพระธาตุรวมหาวิหารมี
การจัดงานวันสำคัญทางศาสนาร้อยละ 59.5 มีการจัด
งานเทศกาลสำคัญร้อยละ 58.0 และมีการจัดแห่ผ้าขึ้น
ธาตุร้อยละ 53.0

4.3 นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่วัด
พระธาตุรวมหาวิหารมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย
ทรัพยากรด้านบริการ นักท่องเที่ยวปานกลาง
นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่าทรัพยากรการท่องเที่ยว
ด้านบริการนักท่องเที่ยวมีห้องสุขาที่สะอาดและ
เพียงพอร้อยละ 63.0 มีลานจอดรถบริการอย่างสะดวก
ทั้งภายในและภายนอกวัด และมีบริการทางด้านการ
เงินอย่างเพียงพอร้อยละ 58.5

4.4 พระภิกษุ สามเณร เจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่
ดูแลด้านการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการร้านค้าภายในวัด
พระธาตุรวมหาวิหารและประชาชนชาวจังหวัด
นครศรีธรรมราชมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการ
ด้านการบูรณะปรับปรุงปานกลาง มีความคิดเห็นด้าน
การจัดการบูรณะ ปรับปรุงโบสถ์ วิหารและสิ่งปลูก
สร้างภายในวัดร้อยละ 68.5 การบูรณะปรับปรุงด้วย
วัสดุเดิม หรือใกล้เคียงจากหน่วยงานเฉพาะด้านร้อย
ละ 62.5 และการบูรณะปรับปรุงองค์เจดีย์ของวัดพระ
ธาตุรวมหาวิหารร้อยละ 57.0

4.5 พระภิกษุ สามเณร เจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่
ดูแลด้านการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการร้านค้าภายในวัด
พระธาตุรวมหาวิหาร และประชาชนชาวจังหวัด
นครศรีธรรมราชมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการ
ด้านการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นปานกลาง มีความ
คิดเห็นด้านการให้บริการนักท่องเที่ยวในท้องถิ่นเข้ามา
ให้บริการภายในวัดร้อยละ 61.5 และการให้ชุมชนมี
ส่วนร่วมในการหารายได้ภายในบริเวณวัดร้อยละ
57.0

4.6 พระภิกษุ สามเณร เจ้าหน้าที่ดูแลด้านการ
ท่องเที่ยว ผู้ประกอบการร้านค้าภายในวัดพระ
ธาตุรวมหาวิหาร และประชาชนชาวจังหวัด
นครศรีธรรมราชมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการ
ด้านกิจกรรมน้อย มีความคิดเห็นว่าด้านการจัด
สนทนาธรรมะทุกวันร้อยละ 45.5 กิจกรรมเนื่องจาก
วันสำคัญที่ชุมชนมาร่วมด้วยกัน และหน่วยงานจากทุก
อำเภอเข้าร่วมในกิจกรรมสำคัญร้อยละ 45.0

4.7 พระภิกษุ สามเณร เจ้าหน้าที่ดูแลด้านการ
ท่องเที่ยว ผู้ประกอบการร้านค้าภายในวัดพระ
ธาตุรวมหาวิหาร และประชาชนชาวจังหวัด
นครศรีธรรมราชมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการ
ด้านการนำชมน้อย มีความเห็นว่าการมีป้ายบอก
ประวัติความเป็นมาของวัดอย่างถูกต้อง และเห็น
ชัดเจนร้อยละ 49.0 การจ้ดนำชมภายในวัดโดย

เจ้าหน้าที่ หรือมัณฑนศิลป์ของทางวัดร้อยละ 45.5 และมีแผนที่แสดงทางเดิน และอาคารสำคัญภายในวัดร้อยละ 45.0

4.8 พระภิกษุ สามเณร เจ้าหน้าที่ดูแลด้านการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการร้านค้าภายในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร และประชาชนชาวจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการโดยชุมชนปานกลาง มีความเห็นด้านการจัดการพื้นที่ภายในวัดโดยชุมชนรอบข้างมีส่วนร่วมร้อยละ 57.5 เจ้าหน้าที่เป็นคนในท้องถิ่นร้อยละ 50.0 ร้านค้า ร้านขายของ เป็นคนในท้องถิ่นร้อยละ 46.5

5. การอภิปรายผล

จากผลการศึกษาทรัพยากรทางการท่องเที่ยวทางด้านวัฒนธรรมและศาสนาพบว่าทรัพยากรทางการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมและศาสนามากที่สุดจากปัจจัยวัดพระธาตุวรมหาวิหารเป็นโบราณสถานที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ มีอนุสาวรีย์ที่บอกเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ความเป็นมา และมีพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเจดีย์ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารมีการจัดงานวันสำคัญทางศาสนา มีการจัดงานเทศกาลสำคัญ และมีการจัดผ้าขึ้นธาตุ ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวทางด้านการบริการนักท่องเที่ยวปานกลาง จากปัจจัยห้องสุขาที่สะอาดและเพียงพอ ลานจอดรถบริการอย่างสะดวกทั้งภายในและภายนอกวัด และมีบริการทางการเงินอย่างเพียงพอ สภาพดังกล่าวได้แสดงให้เห็นว่ารายการทรัพยากรวัฒนธรรมเป็นแหล่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในพื้นที่ กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยวการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวยังเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว (สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. 2549) ทำให้เข้าใจปัจจัยที่ทำให้

ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารเป็นแหล่งดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยววัดพระธาตุวรมหาวิหาร (กัลยาณันท์ ศิริรัตน์. 2550) ได้กล่าวไว้ว่าเส้นทางท่องเที่ยวในเมืองเส้นทางที่ 1 พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ-วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร-หอพระอิศวร-หอพระนารายณ์-กำแพงเมืองเก่า-ศาลหลักเมือง เป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่ดีที่สุดและกิจกรรมการท่องเที่ยวทางศาสนาสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว (สุพจน์ ไทยสุริยะ.2553) ได้กล่าวไว้ว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวจะต้องสามารถดำรงอยู่ได้มีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมอย่างสม่ำเสมอผลการศึกษาคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้านการบูรณะปรับปรุงปานกลางจากปัจจัยการจัดการบูรณะ ปรับปรุงโบสถ์ วิหารและสิ่งปลูกสร้างภายในวัดการบูรณะปรับปรุงด้วยวัสดุเดิมหรือใกล้เคียงจากหน่วยงานเฉพาะด้าน การบูรณะปรับปรุงองค์เจดีย์ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารจากสภาพดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าวัดพระธาตุวรมหาวิหารมีการบูรณะปรับปรุงสิ่งปลูกสร้างในวัดด้วยวัสดุเดิมหรือใกล้เคียงโดยหน่วยงานเฉพาะด้าน และมีการปรับปรุงองค์เจดีย์ (สุพจน์ ไทยสุริยะ.2553) ได้กล่าวไว้ว่าการออกแบบที่กลมกลืนกับสถาปัตยกรรมท้องถิ่นและใช้วัสดุในท้องถิ่นเป็นแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อัครชัย ชัยแสงและคณะ.2546) ได้กล่าวไว้ว่า กรมศิลปากรขึ้นบัญชีดูแลรักษาพระธาตุคอกสุเทพราชวรวิหารเพื่อให้พุทธศิลป์ยังคงอยู่สืบไปด้านการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นปานกลาง จากปัจจัยการให้บริการนักท่องเที่ยวในท้องถิ่นเข้ามาให้บริการภายในวัดและการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการหารายได้ภายในบริเวณวัด สภาพดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการจัดการด้านการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นยังไม่ชัดเจน (สุพัตรา วิชยประเสริฐกุล.2545) ได้กล่าวไว้ว่าเส้นทางท่องเที่ยวแบบใหม่ที่ยังคงรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ และ

คุณค่าของเกาะเกร็ดตามแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน ด้านกิจกรรมน้อย จากปัจจัยการจัดสนทนาธรรมะทุกวัน กิจกรรมจากวันสำคัญที่ชุมชนมาร่วมตัวกัน และหน่วยงานจากทุกอำเภอเข้าร่วมในกิจกรรมสำคัญ จากสภาพดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า วัดพระธาตุวรมหาวิหารมีกิจกรรมยังไม่หลากหลาย (โรเจอร์ และสลิน.1993) ได้กล่าวไว้ว่ากิจกรรมทางด้านการท่องเที่ยว นั้น ควรนำนักท่องเที่ยวมาเชื่อมโยงอย่างสม่ำเสมอ (เนาวรัตน์ แสนสุพรรณ.2545) ได้กล่าวไว้ว่าวัดมีสถานที่ศึกษาโดยเน้นเปิดสอนให้แก่พระภิกษุและสามเณร ควรเปิดโอกาสให้ฆราวาสหรือประชาชนทั่วไปได้เข้ามาศึกษาอบรมด้านจริยธรรม สอนวิปัสสนา ด้านการนำชมน้อยจากปัจจัยการมีป้ายบอกประวัติความเป็นมาของวัดอย่างถูกต้องและเห็นชัดเจน การจัดนำชมภายในวัดโดยเจ้าหน้าที่หรือมัคคุเทศก์ของทางวัด และมีแผนที่แสดงทางเดินและอาคารสำคัญภายในวัด สภาพดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการจัดการนำชมยังไม่เพียงพอ ยังขาดการจัดการอย่างยั่งยืนในด้านนี้ (นิพล เชื้อเมืองพาน.2542) ได้กล่าวไว้ว่ากระบวนการจัดการยังไม่มีกรอบความรู้แก่คนในท้องถิ่นและมัคคุเทศก์ ขาดการสื่อความหมายรวมทั้งชุมชนยังไม่มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านการจัดการโดยชุมชนปานกลาง จากปัจจัยการจัดพื้นที่ภายในวัดโดยชุมชนรอบข้างมีส่วนร่วมเจ้าหน้าที่เป็นคนในท้องถิ่น และร้านขายของเป็นคนในท้องถิ่น จากสภาพดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการอย่างยั่งยืน (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.2542) ได้กล่าวไว้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนชุมชน ทำให้ประชาชนทุกส่วนได้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคกัน นอกจากนี้ (วรรณพร วนิชชานุกร.2541) ได้กล่าวไว้ว่าการ

ท่องเที่ยวในแนวใหม่ควรจะให้ประโยชน์กับคนในท้องถิ่นมากที่สุด

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ควรมีการวางแผนจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ใน วัด พระ ธาตุ วรมหาวิหาร จังหวัด นครศรีธรรมราช โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมของชุมชนและวัดพระธาตุวรมหาวิหาร จังหวัด นครศรีธรรมราช

หน่วยงานที่รับผิดชอบ: องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดนครศรีธรรมราช วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช และชุมชนโดยรอบวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

เงื่อนไข: แผนที่จะได้ต้องมีความสอดคล้องกันเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงในการทำงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการดำเนินการตามแผน

6.2 ให้มีการจัดทำเวทีชาวบ้าน เพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว

หน่วยงานที่รับผิดชอบ: องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดนครศรีธรรมราช วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช และชุมชนโดยรอบวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

เงื่อนไข: ควรจัดอย่างสม่ำเสมอ และมีการรายงานผลการดำเนินงานอย่างทั่วถึง

6.3 ควรมีการวางแผนยุทธศาสตร์ระดับจังหวัดเพื่อการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารจังหวัดนครศรีธรรมราช

หน่วยงานที่รับผิดชอบ: องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานการท่องเที่ยวและ

กีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช วัดพระมหาธาตุ
รวมหาวิหารจังหวัดนครศรีธรรมราช และชุมชนรอบ
วัดพระมหาธาตุรวมหาวิหารจังหวัดนครศรีธรรมราช

เงื่อนไข: ควรวางแผนแม่บทเพื่อศึกษา
ผลกระทบ (SEA) ศึกษาความพร้อม และ
ความสามารถในการดำเนินงาน ก่อนที่จะนำไป
ดำเนินการจริง

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่องการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
ใน วัด พระ มหา ธาตุ รวม หา วิหาร จังหวัด
นครศรีธรรมราช สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีจาก
ความร่วมมือของผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยหลายฝ่าย
ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน ที่ให้

ข้อมูลเพื่องานวิจัยมีความสมบูรณ์ และลุล่วงไปได้
ด้วยดี ขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครศรีธรรมราช สถาบันวิจัยและพัฒนา คณะศึกษาศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่ให้การสนับสนุน
งบประมาณ และอำนวยความสะดวกในการวิจัยครั้งนี้
ท้ายสุดนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่เสนอความ
คิดเห็นในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปได้
ด้วยดี และผล หรือประโยชน์ที่ได้จากงานวิจัย ผู้วิจัย
ขอมอบเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่าง
ยั่งยืน ใน วัด พระ ธาตุ รวม หา วิหาร จังหวัด
นครศรีธรรมราช และมีส่วนร่วมในการพัฒนาการ
ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กัลยารัตน์ ศิริรัตน์.(2550).การวางแผนเพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดนครศรีธรรมราช. กรุงเทพฯ.
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กนกวรรณ ดุงศรีแก้ว.(2542).การพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว.จุลสารการท่องเที่ยว. ปีที่ 18 ฉบับที่ 4 ตุลาคม –
ธันวาคม.
- เนาวรัตน์ แสนสุพรรณ.(2545).บทบาทของวัดต่อชุมชนในปัจจุบัน. กรุงเทพฯ.จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รติกา อังกูร.(2544).ความพร้อมของวัดในเขตกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยผ่านการนำ
ชมศิลปวัฒนธรรม.กรุงเทพฯ.สถาบันวิจัยและพัฒนา.มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นิพล เชื้อเมืองพาน.(2542).แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตามหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา: วน
อุทยานภูชี้ฟ้า จังหวัดเชียงราย. นครปฐม.มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วรรณพร วณิชชานุกร.(2541).แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย.กรุงเทพฯ.สถาบันราชภัฏ
สวนดุสิต. สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. (2549).หลักการตรวจสอบทรัพยากร
ท่องเที่ยว.กรุงเทพฯ.มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.(2542).รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการศึกษาเพื่อจัดทำดัชนี
วัดคุณภาพมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว.พิมพ์ครั้งที่ 2.กรุงเทพฯ.การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- สุพจน์ ไทยสุริยะ.(2553).การศึกษาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว
เชิงนิเวศของเกาะช้างจังหวัดตราด. กรุงเทพฯ.มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วิชา วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ปีที่ 32 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2556

สุพัตรา วิชยประเสริฐกุล.(2545). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี.

กรุงเทพฯ.จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุภาพร วรพล.(2546).วัด:แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปกรรม.จุลสารการท่องเที่ยว.ปีที่ 22 ฉบับที่3 กรกฎาคม-กันยายน.

อัครชัย ชัยแสง และคณะ.(2547).ศิลปเจดีย์วัดในจังหวัดเชียงใหม่กับการพัฒนาสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว.

เชียงใหม่.มหาวิทยาลัยมหามงกุฎราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา.

Roger, Anthea. Slinn, Judy.(1993). Tourism: Management of Facilities. Singapore: London Group UK.